

3. Дорошенко Е.А. Оценка профессиональных, деловых, личных качеств персонала: Метод. рекомендации по аттестации руководителей и специалистов / Дорошенко Е.А. – К. : МАУП, 1996.
  4. Кибанов А. Я. Управление персоналом организаций : Практикум / Кибанов А. Я. – М.: ИНФРА-М, 1999.
  5. Колот А. М. Мотивація, стимулювання і оцінка персоналу : навч. посіб. / Колот А.М. – К.: Вид-во КНЕУ, 1998.
  6. Малиновский П. Методы оценки персонала / Малиновский П. – М., 2003.
  7. Стадник А. Оценка персонала / Стадник А. – М.: ООО «Бегин групп», 2005.
  8. Управление персоналом предприятия / под ред. А.А. Крылова, Ю.В. Прушинского. – М.: ЮНИТИ ; Единство, 2002.
  9. Справочник по управлению персоналом // Ежемесячный специализированный журнал российской HR-практики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://sup.kadrovik.ru/> «.
  10. Управление персоналом / Под ред. Базарова Т.Ю., Еремена Б.Л. // Электронная библиотека. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.aup.ru/books/>.
-

Кривда О.В.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Аушева Г.А.

студентка ТЕФ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМА КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ПЕРІОД ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

У роботі досліджено теоретичні і практичні аспекти кредитування малих підприємств в період фінансової кризи в Україні. Показано передумови виникнення проблеми кредитування. Визначено вплив міжнародних фінансових організацій на українську банківську систему.

The paper explored the theoretical and practical aspects of credit small entrepreneurs during the financial crisis in Ukraine. Displaying predictors of problem loans. Determine the impact of international financial organizations on the Ukrainian banking system.

Ключові слова: кредитування, мале підприємство, економічна криза, суб'єкти кредитних відносин, обігові кошти, ліквідність.

Вступ. За останні роки в Україні відбувся перехід до принципово нових економічних відносин. Цей перехід закономірно призвів до необхідності постановки і вирішення важливих для більшості українських банків проблем. Однією з найбільших проблем є проблема кредитування малих підприємств, яка виникає у результаті порушення умови принципу повернення кредиту і призводить до серйозних фінансових втрат банку. Цією проблемою займалися багато фінансистів та економістів України. Це статті В. Бодрова, Л. Воротиної, В. Грушко, О. Віленського, О. Кужель, А. Пересади.

Постановка задачі. Метою цієї статті є визначення проблематики кредитування малих підприємств в Україні в період економічної кризи.

Результати дослідження. Національні і міжнаціональні фінансові системи дуже щільно взаємопов'язані і переплетені, тому не дивно, що внутрішня криза, яка розпочалася в американській фінансовій системі, призвела до кризи загальносвітового масштабу.

Головною причиною було зростання обсягів неповернених кредитів ненадійними позичальниками. Криза стала помітною і почала набирати міжнародних масштабів, не оминувши і Україну.

Стан розвитку ринку кредитних послуг в Україні не задовольняє потреби економіки в повному обсязі і не є передумовою для економічного зростання, як це має місце в багатьох інших країнах [1].

За своєю сутністю кредит розглядається як акт довіри між суб'єктами кредитних відносин і являє собою обмін двома платежами, віддаленими у часі [2]. У період фінансової кризи однією з проблем є порушення процесу довіри між суб'єктами кредитних відносин. Чинником такої ситуації стало кредитування у іноземній валюті під великі відсотки. Повернення боргу та сплата відсотків за кредитами в іноземній валюті стали майже вдвічі дорожчими, так як основною валютою надходжень фізичних осіб та підприємств є гривня.

Розвиток малого підприємництва потребує відповідного кредитного забезпечення через потребу розширення фінансових ресурсів, що є обмеженими. Кредит є невід'ємним елементом ринкової економіки, який безпосередньо впливає на процеси розширеного відтворення. Він прискорює процес відтворення на всіх його стадіях: виробництва, розподілу, обміну, споживання. Крім того, кредит є економічною категорією, яка виражає економічні відносини, пов'язані з акумуляцією власних коштів банку, накопичень від пасивних банківських операцій, тимчасово вільних коштів бюджету, господарюючих суб'єктів і населення, які потім перерозподіляються і надаються позичальникам для використання на принципах поворотності, строковості, платності, цільового використання та реального забезпечення.

Світова фінансова криза призвела до кризи ліквідності у банківському секторі, тобто недостатності обігових коштів.

По-перше, для повернення закордонних кредитів банки змушені були перекредитовуватися за значно вищими ставками, а по-друге, нові залучені з-за кордону кошти теж стали значно дорожчими. В результаті, ставки на кредити зросли на 5-7%, крім того були значно посилені вимоги до фінансового стану позичальників [3]. Національний банк для запобігання можливій фінансовій кризі в Україні значно посилив вимоги до резервування за кредитними операціями, що теж призвело до подорожчання кредитів [4].

Проте, наслідки фінансової кризи могли бути ще більш серйозними, якби більшість великих українських банків не були у власності закордонних банків. Це дало їм змогу продовжувати залучати грошові ресурси із закордону, а також пропонувати кращі умови в порівнянні з іншими.

Домінуючу роль у кредитуванні малого бізнесу в Україні відіграють Європейський банк реконструкції і розвитку, Світовий банк, Німецький банк

реконструкції. Ці організації співпрацюють з вітчизняними банками в рамках програм по кредитуванню підприємництва.

У рамках цих програм українські банки застосовують проектне фінансування, яке передбачає участь банку у фінансуванні проектів, що мають інвестиційний характер. Таке фінансування мало б передбачати окупність і відповідно повернення кредитних коштів, в основному, за рахунок доходів від здійснення такого проекту, але, на жаль, повернення коштів не здійснюється.

Зважаючи на недостатність інфраструктури підтримки малого бізнесу, відсутність ліквідної застави, інформації про наявні кредитні лінії та умови кредитування, складність процедури отримання банківського кредиту, високі відсоткові ставки за кредитами, для малого бізнесу найдоступнішими варіантами залучення фінансових ресурсів є власні кошти.

Висновки. На сьогоднішній день вартість грошей зростає, оскільки зростає необхідність в них. Наслідок – підвищення пропонованих депозитних ставок, оскільки банки готові платити більше, щоб залучити гроші. Вартість наданого кредиту малим підприємствам зросла, але і вартість поточних платежів також зросла. Основною причиною збільшення ставок є проблеми банків, які не можуть розрахуватися зі своїми боргами. Вітчизняна законодавча база спрямована на формування організаційно-правової системи підтримки та розвиток малого підприємництва, зокрема фінансової підтримки. Проте система регулювання кредитних відносин перебуває в постійному русі залежно від зміни потреб суб'єктів підприємництва і, відповідно, потребує постійного вдосконалення.

Перелік посилань

1. Карпенко Г.В. Кредитна діяльність вітчизняних банків та можливість їх інтеграцій до світової фінансової системи / Карпенко Г.В. // Фінанси України. – 2007. – №2.
  2. Бобров Є.А. Кредитування розвитку малого підприємництва в Україні: дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Бобров Є.А. – К., 2006.
  3. Дорошенко І.В. Теоретико-методологічні основи концепції розвитку фінансових ринків в умовах глобальної кризи / Дорошенко І.В. // Фінанси України. – 2009. – №3 – С. 77-89.
  4. Національний банк України [Електронний ресурс]. – <http://www.bank.gov.ua>.
  5. Біломістний О.М. Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу в Україні на сучасному етапі розвитку економіки / Біломістний О.М., Савельєва М.О. // Економічний простір. – 2008. – №15.
-